

ՀՀ ԳԵՂԱՐՔՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶԻ ԱՍՏՂԱԶՈՐԻ ՄԻՋՆԱԿԱՐԳ ԴՊՐՈՑ

ՏՆՕՐԵՆՆԵՐ Զ. ՄԻՐԵԿԱՆՅԱՆ
ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐ Ն.ԱՐՈՒՃՅԱՆ

«ՄԱԹԵՄԱՏԻԿԱԿԱՆ ՏՐԱՄԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ»

ԽՄԲԱԿԻ ԾՐԱԳԻՐ

(7-ՐԴ ԴԱՍԱՐԱՆ)

(Տարեկան՝ 68 ժամ, շաբաթական 2 ժամ)

2023-2024 ուստարի

ՀԱՅԵՑԱԿԱՐԳ

Բացատրագիր

Մաթեմատիկայի 7-րդ դասարանի խմբակի ծրագիրը նախատեսված է մաթեմատիկա առարկայի դպրոցական դասընթացից դուրս կամ դպրոցական դասընթացում քիչ ուսումնասիրվող թեմաների ավելի խորացված ուսուցում: Նման ծրագրի իրականացումը կնպաստի մաթեմատիկական գիտելիքների խորը տիրապետմանը և մաթեմատիկայի հանդեպ հետաքրքրության առաջացմանը: Մաթեմատիկական կրթությունը և մաթեմատիկական մտա-ծելակերպն անհրաժեշտ են ոչ միայն նրանց, ովքեր հետագայում կգրադվեն մաթեմատիկայով կամ գիտական որևէ հետազոտությամբ, այլ նաև բոլոր նրանց, ովքեր կաշխատեն ժողովրդական տնտեսության տարբեր բնագավառներում:

Դպրոցականների մտավոր կարողություններն ու նախասիրությունները, ինչպես նաև մաթեմատիկական մտածողության տարրերը հիմնականում ձևավորվում են միջին դպրոցում (5-9- րդ դասարաններում): Այդ շրջանում սովորողներից շատերը, որոնք իրենց առաջադիմությամբ մինչ այդ առանձնապես չեն փայլել, նպաստավոր պայմանների առկայության դեպքում կարող են մտավոր կարողությունների անսպասելի դրսևորումներ ցուցաբերել: Նրանք կարողանում են ինքնուրույն դատողություններ անել, նկատել որոշակի օրինաչափություններ, որոնել խնդիրների լուծման նոր, ոչ ստանդարտ եղանակներ: Հիմք ընդունելով հանրակրթական ընդհանուր ծրագրով աշակերտներին տրված գիտելիքների պաշարը՝ մասնագիտացված խմբակը ապահովում է մաթեմատիկայից նրանց մոտ գիտելիքների շարունակական զարգացում, մասնագիտական կողմնորաշման խնդիրների լուծում և սովորողների մոտ ձևավորում է գիտահետազոտական և ստեղծագործական կարողություններ՝ նրանց դարձնելով առարկայական օլիմպիադաներում մրցունակ սովորողներ: Ծրագրում ներառված են այնպիսի թեմաներ, ենթաթեմաներ և մաթեմատիկական ուղղություններ, որոնք ընդգրկված չեն հանրակրթական հիմնական ծրագրերում կամ ընդգրկված են դրանց վերաբերյալ պարզագույն գաղափարներ և պատկերացումներ տալու մակարդակով: Ծրագրում ընդգրկված են նաև թեմաներին համապատասխան խնդիրներ:

Ծրագիրը հնարավորություն է ընձեռում՝

- Զարգացնել սովորողների տրամաբանական և ստեղծագործական կարողությունները, գիտելիքները կիրառելու, ինքնուրույն գործունեություն իրականացնելու հմտություններն ու փորձը:
- Նպաստել մաթեմատիկական գիտելիքների ընդլայնմանը, ծրագրային նյութը խորությամբ յուրացնելուն, տրամաբանական մտածողության զարգացմանը, հետազոտական ունակությունների ձևավորմանը,
- մաթեմատիկական խոսքի կուլտուրայի զարգացմանը:
- Նպաստել արժեհամակարգի ձևավորմանը և սոցիալական հմտությունների զարգացմանը:
- Նախապատրաստել աշակերտներին ակտիվ մասնակցելու առարկայական օլիմպիադաներին:

Ծրագրի նպատակները

- Կարևորագույն գիտելիքների յուրացում մաթեմատիկական հասկացությունների և օրենքների, մաթեմատիկական հասկացությունների համակարգի ձևավորում:
- Կարողությունների տիրապետում. Մասնագիտական կողմնորոշման խնդիրների լուծում:
- Ճանաչողական հետաքրքրությունների և մտավոր ունակությունների զարգացում, գիտահետազոտական և ստեղծագործական կարողությունների զարգացում:
- Դրական վերաբերմունքի դաստիարակություն մաթեմատիկա առարկայի նկատմամբ:
- Ստացված գիտելիքների և կարողությունների կիրառում առօրյա կյանքում գործնական խնդիրներ լուծելիս:
- Շարունակական կրթության պահանջմունքի ապահովում՝ ընդհանրապես և մասնավորապես մաթեմատիկա գիտության բնագավառում:

ՎԵՐՋՆԱԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ

- Գիտելիքների համակարգի յուրացում, հիմնարար հայտնագործությունների և այլ գիտությունների հետ ունեցած փոխադարձ կապի վերաբերյալ:
  - Ստացած գիտելիքների կիրառման ունակությունների տիրապետում:
  - Իմացական հետաքրքրությունների, դատողական և ստեղծագործական ընդունակությունների զարգացում՝ ուսումնական հիմնախնդիրների լուծման ուղիներ փնտրելիս:

- Ձեռք բերված գիտելիքների և ունակությունների կիրառություն. առօրյա կյանքում խնդիրներ լուծելու, գիտակցաբար մասնագիտության ընտրելու համար:

Գնահատումը

Սովորողների գործունեության գնահատումը կատարվում է հետևյալ սկզբունքով՝ առավելագույն գովասանք, նվազագույն քննադատություն: Աշակերտների գործունեությունը գնահատելիս պետք է հաշվի առնել, որ գնահատվում է միայն այն, ինչ աշակերտ տվյալ պահին հիշել է, արել է, ասել է: Կարևոր է նաև հիշել գնահատման հիմնական գործառույթը՝ օբյեկտիվ պատկերացում կազմելու այն մասին, թե ինչ գիտի, ինչ է կարողանում սովորողը, ինչ է ստացվում նրա մոտ, և ինչպես աշխատել հետագայում նրա հետ, որ կարողանանք նպաստել նրա մեջ իր նկատմամբ վստահության զարգացմանը: Հաշվի առնելով այս բոլորը՝ աշակերտների գնահատումը պետք է իրականացնել ձևավորող գնահատման բաղադրիչների միջոցով, որոնք են՝ ապահովել սովորողների գործունե մասնակցությունը ուսումնառությանը, ինքնագնահատում, փոխադարձ գնահատում, սովորողների ուսումնառության շտկում, սովորողների մոտիվացիայի խթանում, որոնք կարելի է իրականացնել ձևավորող գնահատման գործիքների միջոցով. կարճ հարցաշարեր՝ թերթիկներով, խաղ, հարցազրույց, նախագծեր և պաշտպանություն, գնահատման անիվ և այլն:

Ծրագիրը նախատեսված է 1 ուսումնական տարվա համար՝ շաբաթական 2 ժամ ծանրաբեռնվածությամբ:

ԹԵՄԱՅԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	ԺԱՄ	ՎԵՐՁՆԱԴՅՈՒՆՔԸ
Թեմա 1. Տոկոսով խնդիրներ	4	<ul style="list-style-type: none"> • Սահմանի տոկոս հասկացությունը, արտահայտի մասը տոկոսով և հակառակը: • Թվի տոկոսի սահմանումը օգտագործել խնդրի համար հավասարում կազմելու և այն լուծելու մեջ • Գտնի տրված թվի տրված մասը կամ տոկոսը: • Պարզի, թե մի թիվը մյուսի որ տոկոսն է, մեծացնի կամ փոքրացնի թիվը տրված մասով կամ տոկոսով: • Լուծի համեմատության անհայտ անդամը գտնելու, տրված թվի, մեծության տրված մասը կամ տոկոսը գտնելու, տրված թիվը, մեծությունը տրված մասով կամ տոկոսով մեծացնելու կամ փոքրացնելու, համատեղ աշխատանքի, հետաքրքրաշարժ և խաղային խնդիրներ: • Բաժանի թիվը տրված հարաբերությամբ մասերի
Թեմա 2. Համատեղ աշխատանք	3	<ul style="list-style-type: none"> • տարբերել համատեղ աշխատանքի վերաբերյալ խնդիրները այլ տեսակի խնդիրներից • վերլուծել խնդրի տվյալները, պայմանները, կապերն ու պահանջները • որոնել, մշակել և պլանավորել խնդրի լուծման ուղիները • որոշել միավոր ժամանակահատվածում կատարած աշխատանքը (արտադրողականությունը) • որոշել կատարած աշխատանքը ցանկացած ժամանակահատվածի համար և ներկայացնել կոտորակի տեսքով • որոշել ամբողջ աշխատանքի կատարման համար անհրաժեշտ ժամանակը՝ հիմք ընդունելով միավոր ժամանակահատվածում կատարածը
Թեմա 3. Բնական թվի դիրքային գրությունը	2	<ul style="list-style-type: none"> • Իմանա ինչ է թվանշանը, քանի թվանշան է գործածվում թվերի

		<p>գրառման մեջ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Իմանա ինչ է թվերի դիրքային գրառումը, որոշի թվի գրառման մեջ յուրաքանչյուր թվանշանի իմաստը: • Իմանա ինչ է կարգային միավորը, ինչպես են որոշվում թվի գրառման կարգերը եւ կիրառի դրանք խնդիրներում: • Իմանա ինչ են թվի գրառման դասերը, գրի եւ կարդա բազմանիշ թվերը: • Ստանալ թվի տեսքը նրան թվանշն կցագրելուց (աջից, ձախից, միաժամանակ եւ աջից եւ ձախից), • Ազատվել կցագրված թվանշանից
Թեմա 4. Տրամաբանական խնդիրներ	5	<p>Լուծել ոչ ստանդարտ տիպի խնդիրներ Օգտագործելով մաթեմատիկայի դասընթացում ստացած գիտելիքները, ձևավորված Կարողություններն ու հմտությունները:</p>
Թեմա 5. Կշռում	3	<ul style="list-style-type: none"> • Կարողանա լուծել կշռման վերաբերյալ խնդիրներ, • Իմանա կիսման եւ եռատման մեթոդները
Թեմա 6. Բաժանելիության հատկություններ	5	<ul style="list-style-type: none"> • Կարողանա Կատարի բնական թվերի
Թեմա 7. Բաժանելիության հայտանիշներ	5	<ul style="list-style-type: none"> • բաժանում, անվանի եւ գոնի բաժանման անհայտ բաղադրիչը: • Կիրառի բաժանման հատկությունները: • Իմանա եւ կիրառի բնական թվերի բաժանման հաշվեկանոնը: • Կատարել «անկյունաձև բաժանում»: Բազմանդամների բաժանելիության վերաբերյալ խնդիրներ լուծելիս Օգտվել անորոշ գործակիցների մեթոդից • Օգտագործել բաժանման հարաբերության հատկությունները խնդիրների լուծման մեջ
Թեմա 8. Մնացորդով բաժանում	4	<ul style="list-style-type: none"> • Կատարի մնացորդով բաժանում, գոնի անհայտ բաղադրիչները: • Մնացորդի հատկություններն օգտագործել պարզագույն հավասարումների լուծման մեջ առանց բաժանում կատարելու ցույց

		տալ, որ տրված թիվը բաժանվում է որևէ թվի՝ օգտվելով բաժանելիության հայտանիշներից
Թեմա 9. Պարզ թվեր	6	<ul style="list-style-type: none"> • Սահմանի պարզ, բաղադրյալ, փոխադարձ պարզ թվեր հասկացությունները, որոշի թվի պարզ կամ բաղադրյալ լինելը: • Վերլուծի բաղադրյալ թիվը պարզ արտադրիչների: • Ստանալ մինչև որևէ n բնական թիվը եղած պարզ թվերի ցանկը: • լուծել հավասարումներ պարզ թվերի բազմությունում: ստանալ բաժանելիության այլ հայտանիշներ օգտվելով փոխադարձ պարզ թվերի սահմանումից:
Թեմա 10. Զույգություն	4	Կատարել «անկյունաձև բաժանում»: Բազմանդամների բաժանելիության վերաբերյալ խնդիրներ լուծելիս Օգտվել անորոշ գործակիցների մեթոդից
Թեմա 11. Պարբերական տասնորդական կոտորակ	6	<ul style="list-style-type: none"> • Սահմանի, ճանաչի տասնորդական կոտորակը, պարբերական տասնորդական կոտորակը: • Սահմանի անվերջ պարբերական կոտորակը, վերածի սովորական կոտորակը պարբերականի և հակառակը • Գրի տասնորդական կոտորակը սովորական կոտորակի տեսքով և հակառակը (եթե արդյունքը վերջավոր տասնորդական կոտորակ է): • Ձևակերպի և կիրառի սովորական կոտորակների հիմնական հատկությունը, տասնորդական կոտորակը կարգային միավորով բազմապատկելու, կարգային միավորի բաժանելու կանոնները:
Թեմա 12. Դիրիխլեի սկզբունքը	5	Կարողանա՝ կիրառել ապացուցման հակասող ընդունելության եղանակը
Թեմա 13. Բաժանարար և բազմապատիկ: Էվկլիդեսի	6	<ul style="list-style-type: none"> • Սահմանի բնական թվի բաժանարար, բազմապատիկ հասկացությունները,

սկզբունքը		<p>կիրառի խնդիրներ լուծելիս:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Սահմանի ամենամեծ ընդհանուր բաժանարար հասկացությունը, գտնի երկու բնական թվերի ամենամեծ ընդհանուր բաժանարարը, կիրառի խնդիրներ լուծելիս: • Սահմանի ամենափոքր ընդհանուր բազմապատիկ հասկացությունը, գտնի երկու բնական թվերի ամենափոքր ընդհանուր բազմապատիկը, կիրառի խնդիրներ լուծելիս: • Գտնել արբաժ-ը, արբազմը-ը թվերը պարզ արտադրիչների վերլուծման միջոցով և Էվկլիդեսի ալգորիթմով:
Թեմա 14. Դիոֆանտյան հավասարում	6	<ul style="list-style-type: none"> • Կարողանա լուծել դիոֆանտյան հավասարումներ, • Անհայտներից մեկն արտահայտել մյուսով և տալով մեկին արժեքներ գտնել մյուսը:
Լրացուցիչ վարժություններ և խնդիրներ	4	

Գրականության ցանկ

1. Նիկիտա Պոդոպյան Մաթեմատիկա լրացուցիչ նյութեր 7-րդ դասարան խորացված ուսուցում Երեվան 2017
2. Առաքելյան Կ. Մաթեմատիկա խորացված և ընդլայնված գիտելիքների 6-8-րդ դասարանների սովորողներին. Երևան 2021 թ